

Docentenhandleiding

- Leeftijd: 15-18 jaar
- Geschikt voor: bovenbouw voortgezet onderwijs
- Tijd: 45-60 minuten (afhankelijk van de keuzeopdrachten)
- Vakgebied: Nederlands, Maatschappijleer, Maatschappijwetenschappen, Filosofie en Kunstzinnige Oriëntatie. Daarnaast sluit het aan bij denk- en leervoorwaardelijke vaardigheden (voorheen 21e-eeuwse vaardigheden).
- Kernbegrippen: online identiteit, daten, sociale media, nep profiel.

De Locker – Daten, liegen, dromen: daten via social media

Jelte begon op zijn 16e met daten via Grindr, een online datingapp voor bi-, homo-, queer- en transpersonen. Tegenover zijn dates liegt hij over zijn echte leven en verzint hij een eigen persoonlijkheid. Maar wat als je per ongeluk verliefd wordt en je leugens moet opbiechten.

De Locker is een online verzamelaarsplaats voor deze en andere verborgen verhalen van jongeren tussen de 14 en 20 jaar. In korte documentaires, gemaakt door jonge makers (<33) worden allerlei onderwerpen uitgelicht waar jongeren mee bezig zijn, maar waar ze vaak niet zo makkelijk over praten. Het project is een samenwerking tussen HUMAN, NPO 3Lab en NPO3Extra. Dit lesmateriaal is ontwikkeld door HUMAN en IDFA educatie.

Leerdoel

Aan het einde van de les zijn leerlingen zich bewust van het fenomeen online identiteit. Ze zijn zich bewust van hun online identiteit en kunnen filosoferen over de dilemma's die erbij komen kijken.

Opbouw les

Deze les bestaat uit het bekijken van de documentaire [Daten, liegen, dromen](#) (5 minuten). Voorafgaand aan de documentaire kan de opdracht 'wat is een documentaire?' worden gemaakt. Na het bekijken van de documentaire gaan de leerlingen individueel aan de slag met verdiepvragen. De vragen kunnen eventueel ingevuld worden op het werkblad. Vervolgens kan er een verwerkingsopdracht naar keuze worden uitgevoerd, zoals een klassengesprek. Sluit de les af door terug te kijken op de verdiepvragen en/of de keuzeopdracht(en). Wat nemen de leerlingen mee van deze les?

Online identiteit: Iedereen die actief is op onlinekanalen en binnen sociale netwerken heeft een online identiteit. Hoewel je online identiteit vaak grotendeels een representatie is van jouw offline identiteit, biedt het ook de mogelijkheid om jezelf (iets) anders voor te doen dan in werkelijkheid. Je online identiteit is als het ware je online uithangbord: het is de optelsom van alle informatie over jou die beschikbaar is op het internet en alle beetjes beïnvloeden op een manier jouw (online) reputatie (bron: [Mediawijs.be](#)).

Vragen voor de video

10 min

Het is handig als de leerlingen een duidelijk beeld hebben over wat een documentaire precies is, voordat ze ik ben geen kopie gaan kijken. Geef de leerlingen de volgende opdracht en bespreek deze vervolgens.

- 1) Wat is een documentaire? Noem minstens twee kenmerken.
- 2) Welke overeenkomsten en verschillen zijn er tussen de verschillende documentaires die je gezien hebt?
- 3) Wat is het verschil tussen een documentaire en een speelfilm?
- 4) Wat is het doel van een documentaire?
- 5) Geeft een documentaire de werkelijkheid weer zoals we die kennen? Leg uit.

Toelichting

Een documentaire is een film waarin het verhaal dat wordt verteld echt is gebeurd. Documentaires vertellen echte verhalen. De mensen die je in een documentaire ziet, zijn dan ook geen acteurs die een rol spelen. Het zijn echte mensen die zichzelf zijn.

In omschrijvingen van het begrip documentaire zijn de begrippen op feiten gebaseerd en realiteit uiteraard belangrijk. Maar net zo belangrijk om te bespreken is dat we in documentaires kijken naar het subjectieve beeld dat de maker schetst van de realiteit. In hoeverre is de in de documentaire gepresenteerde werkelijkheid echt? En is de documentairemaker, die altijd manipuleert, eigenlijk wel in staat in het brengen van de waarheid?

Waar het in speelfilms gaat om het vertellen van een fictief verhaal, worden documentaires gestuurd door een zekere argumentatie. De maker heeft een bepaalde visie over iets of iemand. Met behulp van hetgeen een documentaire toont, worden als het ware bewijzen aangeleverd die deze visie onderbouwen. De ene documentaire presenteert dit als een zeer objectieve argumentatie, de andere documentaire geeft een meer persoonlijke invulling. In alle gevallen is er sprake van een subjectieve benadering. De maker gunt ons immers een blik op de wereld om ons heen, waarbij zijn/haar visie het uitgangspunt is. Dit onderscheidt documentaire film van de journalistieke praktijk.

Als voorbereiding kan je ook met de leerlingen een van de vele documentaires kijken via [Docschool Online](#). Bij de films is ook lesmateriaal beschikbaar.

Over de maakster

Anna Peeters (1991) studeerde af als documentaire regisseur aan de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht. Ze heeft een fascinatie voor verhoudingen tussen mensen en hoe deze (continue) veranderen. Bekijk [een interview met Anna Peeters](#) over het maakproces.

Credits De Locker: Daten, liegen, dromen

- Research, regie en montage: Anna Peeters
- Animatie: Eva Kröse
- Geluidsontwerp: Arno Peeters
- Fotomodel: Wolf Penning
- Productie: Marjolein Klooster (HUMAN)
- Titelvormgeving: Kris Kobes
- Eindredactie: Els van Driel

Verdiepingsvragen (na de video)

10 min

- 1) Heb je je online weleens voorgedaan als iemand anders? Waarom?
- 2) Waarom maken we ons leven online leuker dan het in de werkelijkheid is?
- 3) Waarom liegt Jelte?
- 4) Wat vind je ervan dat Jelte zich als iemand anders voor doet?
- 5) Wat zijn de voor- en nadelen van een app als Grindr?
- 6) Als je iets kon kiezen wat je van de onlinewereld mee kunt nemen naar de offlinewereld, wat zou dat dan zijn?

Keuzeopdrachten (na de video)

→ Tweetallen

20 min

Bekijk klassikaal [het interview met de maakster Anna Peeters](#) (2 minuten) waarin ze vertelt over het maakproces.

Laat de leerlingen in tweetallen de volgende vragen beantwoorden:

- 1) Jelte wilde niet herkenbaar in de documentaire. Daarom heeft ze een model gefotografeerd, die Jelte als het ware representeert. “Maar omdat het een documentaire is, mag dat dan wel?” vraagt Anna zich in het interview af. Wat vinden jullie?
- 2) Jezelf zijn is een van de hoofdthema's van de documentaire. Vind je dat Jelte zichzelf is, ondanks dat hij anoniem blijft? Liegt hij, door zijn identiteit te verbergen, nog steeds over wie hij is, of is het in deze situatie terecht dat hij een deel van zijn identiteit achterhoudt?

Bespreek na 5-10 minuten de vragen klassikaal.

→ Klassengesprek

20 min

Bespreek het thema online vs. offline identiteit in de klas. Doe dit aan de hand van gerichte vragen en laat de discussie die ontstaat gaan. Wees geen leider, maar een begeleider. Het is belangrijk om de leerlingen duidelijk te maken dat het niet uitmaakt wat je zegt. Er zijn geen foute antwoorden en verkeerde vragen. De leerlingen moeten zich op hun gemak voelen binnen het gesprek. In het klassengesprek kan je voortborduren op de individuele vragen en de onderstaande voorbeeldvragen.

Voorbeeldvragen:

- Wat is privacy?
- Ben je jezelf online? Leg uit.
- Is het belangrijk om altijd jezelf te zijn?
- Is het goed om verschillende rollen van jezelf te hebben?
- Hoe zou je willen dat anderen je zien?
- Zoek je weleens mensen op, op bijv. Instagram, die je leuk vindt? Waarom?
- Denk je dat anderen dat ook bij jou doen? Wat vind je daarvan?
- Wat denk je dat de risico's kunnen zijn van de informatie die jij online plaatst? Welke informatie zou je niet online willen hebben staan? Waarom?

Tips

- Begin niet onvoorbereid aan een gesprek. Neem de tijd om van tevoren over het onderwerp na te denken.
- Zorg voor een opstelling waarin de leerlingen elkaar allemaal zonder veel moeite kunnen aankijken
- Maak aantekeningen tijdens het gesprek. Dit helpt zowel de gespreksleider als de groep om de lijn van het gesprek te volgen.
- Iedereen hanteert een andere denkwijze. Er zijn snelle denkers (degenen die meestal geneigd zijn snel hun mening te ventileren) en denkers die meer tijd gebruiken om hun gedachten te vormen en te ordenen. Vat daarom af en toe het gesprek samen. We hebben nu dit en dit besproken. Maar wat denken jullie van...?
- De leerlingen hebben het recht om te zwijgen. Niet iedereen hoeft aan het woord te komen: actief luisteren is even waardevol.
- Geef aan dat het gesprek een groepsproces is, waarbij je samenbouwt aan een antwoord op de vraag.
- Als een leerling zegt; 'omdat mijn vader dat zegt', dan is dat geen 'geldige' reden. Vraag op deze momenten door en zeg: 'Wat denk jij er zelf van?'
- Rond een gesprek altijd af. Dat kan bijvoorbeeld door – samen met de groep – de lijn van het gesprek na te lopen, te bekijken of er een of meerder conclusies kunnen worden getrokken. Je kunt ook de mooiste uitspraken van het gesprek laten benoemen, of vragen of de leerlingen iets hebben gehoord dat ze nog lang zullen onthouden.

Extra verdieping

In het dossier [Online Identiteit](#) vind je nog meer video's en lesmateriaal.

Lees het artikel [Online versus offline identiteit](#) van Mediawijs.be over de definitie van online identiteit en het verschil tussen online en offline identiteit.

Lees het artikel [Sociale media: oefenterrein voor identiteitsontwikkeling jongeren](#) over onderzoek naar de effecten van identiteitsontwikkeling door gebruik van sociale media.

Op de site van Internet Matters vind je [praktisch advies](#) om jongeren te helpen hun online identiteit te beheren.

Tot slot

HUMAN is altijd benieuwd naar de manier waarop bovenstaande opdrachten in de klas zijn behandeld. Heb je tips en/of aanvullingen voor ons of voor andere docenten? Dan kan je een mail sturen naar educatie@human.nl. Bedankt!

→ Vragen vóór de video's

1) Wat is een documentaire? Noem minstens twee kenmerken.

---

2) Welke overeenkomsten en verschillen zijn er tussen de verschillende documentaires die je gezien hebt?

---

3) Wat is het verschil tussen een documentaire en een speelfilm?

---

4) Wat is het doel van een documtenaire?

---

5) Geeft een documentaire de werkelijkheid weer zoals we die kennen? Legt uit.

→ Vragen na de documentaire

1) Heb je je online weleens voorgedaan als iemand anders? Waarom?

---

2) Waarom maken we ons leven online leuker dan het in de werkelijkheid is?

---

3) Waarom liegt Jelte?

---

4) Wat vind je ervan dat Jelte zich als iemand anders voordoe?

---

5) Wat zijn de voor- en nadelen van een app als Grindr?

---

6) Als je iets kon kiezen wat je van de onlinewereld mee kunt nemen naar de offlinewereld, wat zou dat dan zijn?
